

ПРИКАЗИ КЊИГА

Др ПЕТАР КЛЕУТ ПАРТИЗАНСКА ТАКТИКА И ОПЕРАЦИЈА

ИЗДАЊЕ ВИЗ ЈНА „ВОЈНО ДЕЛО“ 1960. ГОД.

Све чешћа и све успешнија примена партизанских метода борбе у ослободилачким ратовима новијег доба изазвала је свуда појачано интересовање за партизанско ратовање у домену војне теорије. После другог светског рата појавио се приличан број теоретских радова о могућности примене овог метода борбе, о начину његове примене и о начинима заштите од њега. И код нас су се појавили врло значајни радови о партизанском рату уопште, затим многе анализе наших партизанских бојева и операција, као и студије о примени појединих тактичких радњи у нашем рату. У посебним радовима већ су обрађена, такође, поједина подручја из оквира партизанске ратне вештине са аспекта њихове евентуалне примене у будућности.

Осећао се недосатак једног целовитог теоријског рада на тему партизанске тактике, која не би била строго везана за одређене политичке, материјалне и географске услове, него би представљала један уопштени просек за разноврсне опште услове. Књига генерала Клеута представља покушај да се многобројни проблеми из подручја партизанске организације, тактике и рада партизанске позадине изнесу на једном месту, прегледно и сажето. То је без сумње смео и оригиналан покушај, који смо ипак оправдано очекивали да се појави, јер нам је књига ове врсте постала заиста потребна. Наш рат пружио је обиље материја за тактичка и организацијска уопштавања, за целовиту теорију партизанске ратне вештине. Књига коју имамо пред собом представља добар почетак. У њој је дата систематизација материјала о врло широком подручју чисто практичких проблема партизанског ратовања. Већ сама ова систематизација имаће велику вредност за нашу теорију ратне вештине, чак и у случају да се дуго не одржи у оном облику у коме је овде изнета. Она ће подстаћи многе војне мислиоце на обраду појединих проблема партизанске тактике и проблема који су везани за успешно вођење партизанског рата. Они ће сада моћи прићи обради појединих питања с једне означене теоријске позиције, коју не би требало пренебрегнути, без обзира одобравају ли је у свим појединостима или не.

Књига се бави углавном питањима назначеним у наслову, тј. организацијом и тактиком партизанског ратовања, али не само њима. Доста детаљно обрађени су методи противпартизанске борбе, затим проблематика снабдевања и збрињавања партизанских јединица, те политички рад у партизанским јединицама.

У прва два поглавља писац се бави општим проблемима партизанског рата, његовим дефинисањем, циљевима, општим особинама и условима под којима може да се води. Ту се срећемо са извесним бројем тврдњи које су, у најмању руку, у теорији спорне, а које ће и после изнетих аргумената вероватно бар једним делом остати такве. Тако, на пример, питању регуларности односно нерегуларности може се прићи са гледишта организације и снабдевања, како то чини писац, али се њему може прићи и са гледишта унутар-државног или међународног правног регулисања у свима или бар општим питањима, па оно тада добија нешто друкчији изглед. Међу факторима који утичу на начин вођења партизанског рата у књизи се разматрају четири најважнија: политичка ситуација, систем окупације, географски фактор и степен и значај припремљености земље за партизански рат. То су, у ствари, групе фактора које нису од једнаке важности, а у њих се, с друге стране, не могу лако ни сврстати сви фактори који делују у разноликим условима места и времена, који се затекну на одређеном месту у часу отпочињања партизанског рата.

Организација партизанског покрета и руковођење могли би и требало би да буду предмет посебне обимне студије. Ипак је било потребно и корисно што је та материја овде обрађена макар и летимично. На том подручју осећа се извесно двоумљење писца око тога колики значај дати решењима која је донела наша пракса у прошлом рату, а колики таквим решењима која би могла бити прихваћена и под условима другачијим од оних које смо ми имали. Методу и стилу руковођења могло се чак и у овако сажетој студији дати више места, кад се имају у виду богата искуства нашег ослободилачког рата и не баш мала литература о том питању.

Прилично детаљно обрађени су методи противпартизанске борбе, које је заиста потребно познавати да би се јасно сагледали сви утицаји на обликовање партизанске тактике, али који ипак некако одудару од осталих проблема обрађених у овој књизи. Зато ово поглавље не стоји сасвим органски повезано са поглављима испред и иза њега.

Проблемима уже тактике (опште поставке, напад, одбрана, дејства у позадини фронта, маршевање и обезбеђење) посвећена је половина простора у књизи, око 150 страница. Уз поглавља о нападу, одбрани и маршевању дато је по неколико примера тих радњи из народноослободилачког рата. Примери су дати зато да би илустровали теоријско излагање о најважнијим тактичким радњама. Познато је да није лако ни између великог броја примера изабрати неколико таквих који би садржавали све елементе једне одређене радње у таквом међусобном односу да би могли послужити као њен „школски“ пример. Изабрани примери вероватно нису у свим случајевима најбољи, али су свакако корисни. Мада аутор у предговору наводи да се при избору примера није руководио тежњом да они буду географски распоређени по неком критеријуму, они су стварно узети из готово свих крајева наше земље, а временски падају у прве три године рата. Читаоцу који буде желео да наведене примере брижљиво проучи из извесних ма-

теријала, неће увек бити довољне скице дате у књизи, па ће зато морати да се послужи потпунијим подацима из карте.

Поглавље о дејствима у оперативној позадини непријатељског фронта није илустровано примерима из рата. Оно је и иначе остало у стадијуму нешто шире разрађених теза, којима се нема друго шта приговорити сем то да је у тој разради требало већ и у књизи ове врсте ићи даље. Тога је сигурно и писац био свестан али се он, као што и у предговору каже, задовољио тиме да о сарадњи партизанских јединица с фронтом говори овом приликом само у главним цртама, док је свуда имао у виду самосталан партизански рат у дубокој позадини или у условима када ни негде далеко не постоји фронт који би био на неки начин повезан са партизанским покретом.

Говорећи о партизанским маршевима писац се држао става који је доследно проведен кроз целу књигу, да као типичну партизанску јединицу има у виду партизанску бригаду или формацију приближне величине. Зато је изостала опширнија обрада партизанских маршманевара које изводе крупније јединице (групе бригада, централне групације итд).

Питању обезбеђења партизанских јединица посвећена је пажња коју тај проблем заслужује. Наша искуства у том погледу, чак и она многобројна негативна, нису до данас у нашој војној публицистици довољно обрађена, па још увек остаје широко поље рада за оне наше писце којима је таква тематика најбоља позната и најближа.

О снабдевању и збрињавању партизанских јединица у НОР-у писано је код нас прилично. Та је проблематика у партизанским условима ратовања још јаче повезана са тактичком и оперативном проблематиком него у другим облицима ратовања. Зато сматрамо да није погрешно што је и тај део теорије нашао места у овој књизи о тактици.

У последњем одељку говори се о политичком раду у партизанским јединицама, о значају обуке у току партизанског рата и о односу партизана према народној власти. Овакав би одељак, полазећи од важности питања којима се бави, могао стајати и после уводног дела. Али без обзира на место које му се даје у редоследу поглавља, важно је да и тај део активности буде размотрен, како са садржајне тако и са организацијске стране, јер се успешан партизански рат не може замислити без добро организованог, упорног и непрекидног политичког рада унутар партизанских јединица и међу становништвом.

На крају дат је преглед литературе којом се аутор користио, а много места у тексту документована су указивањем на изворе. Тиме је олакшан рад онима који буду желели да се студиозније позабаве неким од питања које је покренуто у овој књизи. Таквих питања која траже ширу обраду има заиста много, а данас постоје сви предуслови да буду обрађена и да нађу места у нашим војним библиотекама.

Нема сумње да ће ова књига, писана зналачки и на приступачан начин, наићи на повољан пријем код читалаца. Она ће корисно послужити и као приручник из ове за нас тако важне области ратне вештине, нарочито оним нашим млађим кадровима који немају ратних искустава.

Генерал-мајор Петар БАБИЋ